

Nyhetsbrev

FIBOR

Företag inom byggnadsvård och restaurering

En branschorganisation

2005-09-19

Ordförande har ordet

Hösten är här. Hoppas sommaren erbjudit såväl trevliga projekt i arbetet som vila och rekreation.

FIBOR kommer att byta besöksadress inom kort. Stiftelsen Kulturarv Utan Gränser (KUG) har erbjudit FIBOR plats i Läns-museets gamla lokaler, Klarahuset på Sabbatsbergsvägen 6. Där kommer vi att ha ett stort rum med pentry. För övrigt gemensamma ytor med övriga på våningsplanet. Arbetet kommer att underlättas avsevärt med kansliet placerat centralt. Vi räknar med att flytta i november.

I nästa vecka har vi seminarium i samarbete med Dacapo i Mariestad. Vikten av hantverksutbildning. Kommer det att finnas god utbildning som kan uppväga den förlorade hantverkstraditionen i vårt land?

Höstseminariet presenteras här på denna sida. Jag tycker det ska bli intressant att få ta del av de olika infallsvinklarna på hur husens insida påverkar människans insida. För visst påverkas vi av husen vi lever och arbetar i. Det är något att beakta när vi restaurerar våra byggnader. På så sätt kan vi uppnå bästa möjliga slutresultat.

Väl mött!

Marie Klingspor Rotstein

HÖSTSEMINARIUM 10-11 NOVEMBER

Slottsbiografen, Uppsala

HUSEN OCH VÅRA SINNEN

Hur påverkas vi av husen vi lever i? Färger, ljus, tapeter? Fukt, mögel, radon? Är Feng Shui, den kinesiska läran, applicerbar på vårt boende här i Sverige? Under två dagar kommer vi att få lyssna till personer med särskild insikt i dessa frågor.

Tor Broström, lektor, Inneklimat - husets själ och skäl.
Tommy Lindholm, snickare, Mögel i byggnader där jag arbetat.
Aime Must, byggnadsmykolog, Hur vi påverkas av mögel?
Per Hallberg, Radonkonsult, När ska man oroa sig för radon?
Ingela Broström, antikvarie, Hur människan har påverkats av färger.
Helena Tallius-Myhrman, slottsarkitekt Svartsjö slott,
Färgsättning vid restaureringen.
Clara von Rettig, Ljusarkitekt Hur påverkas vi av ljussättning?
Vivi Asplund, Feng Shui - Nyttänkande om färg och ljus.
Moderator är Kerstin Westerlund, Statens Fastighetsverk.

Dekan-huset kommer att visas under pågående renovering.
Fruktstunder, kaffepauser, luncher ger tillfälle till kontakter med vidare diskussioner.

Slottsbiografen är en av Sveriges äldsta. Det var hit som Ingmar Bergmans mormor, som bodde på Trädgårdsgatan ett kvarter från biografen, tog med den unge Ingmar på matiné. Och det var här han för första gången klättrade upp i maskinrummet och fick se projektörerna som skapade magik på den vita duken. 1994 förklarades biografen som byggnadsminne. Idag används den för kulturevenemang, kurser och konferenser.

Extra stämma kommer att hållas för Fibor-medlemmar efter första dagens program.

Deltagaravgift 1.700 kr. FIBOR-medlem 1.300 kr. Studerande 800 kr
**Anmälan till FIBOR info@fibor.org eller tel/fax 08-665 49 90
senast den 1 november. Anmälan är bindande.**

VIKTEN AV HANTVERKSUTBILDNING

seminarium den 30 september

DACAPO I MARIESTAD

Tillsammans med Dacapo arrangerar FIBOR ett seminarium om vikten av hantverksutbildning. Här tänker vi i första hand på byggnadsvård, men troligtvis kommer även andra områden att tangeras under dagen. Kommer det att finnas behov av hantverkskunnande i framtiden? Vill unga idag ägna sig åt denna typ av arbete? Hur skall kunskapen föras vidare till nästa generation? Lärlingssystem? Bygghyttor? Skolor?

10:00 Samling med kaffe

10:30 **Hantverk med modern teknik**, Bernt Breding, projektledare hjulångaren Eric Nordevall

En beställares behov av kunniga hantverkare, Ulrika Bergström, biträdande chef, kulturarvsenheten, Statens Fastighetsverk

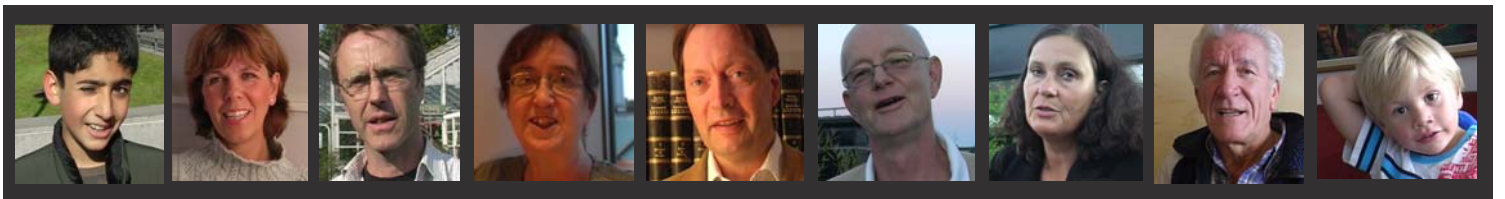
Kunskapskrav och kvalitetssäkring – certifiering av sakkunniga på kulturvärden, Leif Johannesson, arkitekt, samhällsplanerare, Riksantikvarieämbetet

Idén och motivet bakom en Hantverksinstitution, Peter Sjömar, forskningsledare, Dacapo Utbildning, kunskapsbygge, kunskapsvård

13.00 Lunch

14.00 **Rundvandring - visning av skolan** - Nils-Eric Anderson, Peter Sjömar

15.00 Kaffe och diskussion. **Kommer det att finnas hantverkskunnande om 30 år?**

En kortfilm presenteras där olika personer (Horace Engdahl; Beate Sydhoff; Helena Tallius-Myhrman; Ebba Witt-Brattström, Stephan Fickler, mfl.) ger sin syn på denna fråga ställd av Marie Klingspor Rotstein. Filmen utgör tillsammans med dagens tidigare inslag underlag för den kommande diskussionen.

16.30 Sammanställning av dagen. Avslutning.

Hantverksskolan i Mariestad - Dacapo är belägen i Johannesbergsparken i Mariestad på adressen Stockholmsvägen 66. Om man kommer med bil är det den norra infarten och för den som åker tåg är det ca 15 min promenad från stationen.

Deltagaravgift inkl. lunch 450 kr, FIBORmedlem 350 kr, studerande 200 kr. Moms ingår
Anmälan sker till [FIBOR info@fibor.org](mailto:info@fibor.org) eller tel/fax 08-665 49 90 senast den 26/9

VÄLKOMNA !!

ROSENDAL SLOTT OCH TRÄDGÅRD

FIBOR ordnade en träff för medlemmarna den 6 september i Rosendals slottsträdgård på Djurgården i Stockholm, med visning av slottet efteråt. Vädrets makter var med oss. Vi kunde träffas ute i trädgården i solsken och värme. Det blev ett utmärkt tillfälle att diskutera gemensamma ärenden och lära känna varann bättre. Under Parisresan förra våren kom en av medlemmarna med ett förslag att FIBOR skulle presentera ett projekt som medlemmarna kunde delta utifrån sina respektive expertisområden. Efter en stunds diskussion kom man fram till att det finns ett trähus från 1700-talet i Djurgården som har renoveringsbehov och att det kunde få bli FIBORs projekt. Huset är privatägt, ligger mitt i Stockholm. Tanken är att FIBOR-företagen skall föreslå sina åtgärder för de olika problemställningarna, varefter vi senare gemensamt diskuterar de olika förslagen, varför, för och emot. Det kan bli mycket intressant och givande. Samtidigt får ägaren förslag på vad som behöver göras och hur man bäst åtgärdar detta. FIBOR att göra ett utskick om projektet.

Efter träffen följde sedan visning av Rosendals slott, byggt av Karl IV Johan som ett sommarslott. FIBOR hade ordnat en egen visning av slottet eftersom det inte var öppet för allmänheten denna dag. Det var ett unikt tillfälle att se det. Själva huset är byggt av trä men rappat på utsidan, med pelare av kolmårdsmarmor. Innuti fanns ett förtjusande litet slott där varje rum var olikt det andra, ganska strikt inrett med vackra sidentapeter och fina gardinarrangemang. Vissa rum var fuktskadade, andra relativt nyrestaurerade. En förbluffande detalj var att det varken fanns sovrum eller kök i huset, slottet var menat att endast användas dagstid på sommaren. Vår guide var väl bevandrad i svensk historia och visningen av denna pärla till slott, som är ett av de få slott som faktiskt ägs av kungen, blev en fin upplevelse.

Såsom ofta hade man önskat att fler FIBORmedlemmar hade slutit upp och fått uppleva både träff och visning, men det blir fler tillfällen i framtiden

Mary-Ann

Besök hos...

STENKONSERVATORN Skanska

Ja, den här gången besöker vi vår ordförandes företag. Nog kan det vara intressant för medlemmarna att känna till vad Marie Klingspor Rotstein arbetar med, när hon inte verkar för FIBOR. Marie är chef för avdelningen Stenkonservatorn inom Byggnadsvård på Skanska.

Sten är det självklara materialet de arbetar med och jag tror man förstår det av namnet. Vid besök i ateljén på Storängskroken fick jag klart för mig att de arbetar även med olika slag av dekorativa putser och stuck. Här åtgärdas gravstenar och dopfontar. Förgyllning utförs på både sten och metall. För något år sedan årgärdades Carl Milles gipsmodeller för Dramatens utsmyckningar här, innan de transporterades till Millesgården. Och i dagarna åker Marie och Daniel Kwiatkowski skylift och inventerar skador på dessa detaljer huggna i sten på Dramatens fasad.

Stenkonservatorn arbetar främst som entreprenörer, men både Marie och Daniel utför konsultuppdrag av olika slag.

Aktiviteten är stor i företaget. Marie såg till att få en internationell kongress om stenkonservering till Stockholm och samtidigt en utställning på Stadsmuseet med samma tema. På hennes initiativ blir det åter en utställning, denna gång med tema Byggnadsvård 2006.

Daniel representerar nu FIBOR i SIS-projektet CEN/TC 346/WG 3 Standardisering av kulturarvet. Daniel är utsedd expert och som sådan reser han till Milano på möte nästa vecka. Senare i år skall vi få en rapport om hur långt man hunnit med det gemensamma arbetet.

En del projekt görs i samarbete med Skanska Byggnadsvård. Wrangelska Palatset och Bancho-huset är exempel på detta.

Mary-Ann

www.skanska.se/stenkonservatorn

Bondeska Palatset. Projektering av sten i fasad. Senare utfördes konservering och restaurering av samtliga stendetaljer. Ett stort restaureringsprojekt där sex olika FIBOR-företag var engagerade.

Riddarhuset, i bakgrunden på bilden, har under snart ett kvarts sekel varit föremål för konservering utförd av Marie och hennes team.

Münchenbryggeriet. Under ett flertal år har den gamla tegelbyggnaden med listverk och solbänkar i kalksten och putsade partier restaurerats etappvis. Stenkonservatorn har utfört projektering och därefter deltagit i restaureringsarbetet, inledningsvis som underentreprenör, nu senast som general.

Gotlandskyrkor. Konservering av portaler och reliefer på ett antal kyrkor, exempelvis Fardhem och Alva. I år genomfördes konservering av tre portaler på Bäls kyrka. Det är en särskild känsla att få arbeta med skulpturer från 11 och 1200-talen.

Solliden på Öland. Skadeinventering med åtgärdsprogram för skulpturerna i slottsparken. Konservering och restaurering av skulpturer, kolonnetter och bänkar i marmor har utförts. Projektering av skyddsintäckningar för skulpturer och kolonnetter vintertid.

Skara Domkyrka. Det Soopska gravmonumentet demonterades och återmonterades på ny plats efter det att ett stort konserveringsarbete utförts av vit alabaster i skulpturer och reliefer, samt svart marmor i konstruktionen. Likaså har sandstensskulpturerna i västsyd-, och nordportalen konserverats.

Bemålad puts. Konservering och restaurering. Färganalyser. Bortvittrad dekor återskapas när det går att finna underlag för tidigare utseende. Här ses arbete utföras vid Lill-JansPlan 4. Fasaderna vid Dramatens Lilla Scen har målningar som återskapats på liknande sätt.

Sgraffito - konservering och restaurering av c:a 70 kvm puts, Västerlånggatan 7, Gamla Stan, Stockholm och Fryxellska skolan, Västerås, 280 kvm. **Ädelputs,** genomfärgad puts. Rengöring och lagning. Det nya bruket anpassas väl till originalputsens kulör och struktur. Ex. Karlavägen 68; Wittstocksgatan 9.

